

Stanovisko České znalecké komory, z.s. k nerovným podmínkám k výkonu znalecké činnosti

Čtyři typy subjektů, které vykonávají znaleckou činnost, mají přímo ze zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů a jeho prováděcí vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, dané nerovné podmínky pro výkon své činnosti:

Znalecké ústavy, které jsou osobami veřejného práva

Znalecký posudek je zadáván právnické osobě. Odpovědnost za zpracování znaleckého posudku má znalecký ústav jako instituce.

Nárok na znaleckou odměnu přísluší přímo znaleckému ústavu, nikoliv zaměstnancům, kteří posudek zpracovali. Ustanovení § 23 odst. 2 zákona umožňuje ústavu, aby v souladu s pracovněprávními předpisy poskytl pracovníku, popř. pracovníkům, kteří na posudku pracovali, odměnu odpovídající vykonané práci, jinak nehonorované.

Vzhledem k tomu, že jednou z charakteristik právního vztahu je, že se jedná o právní vztah dvou nebo více subjektů práva, znalecký ústav nemůže sám sobě fakturovat náhradu nákladů, které mu použitím vlastních přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly v souvislosti se zpracováním znaleckého posudku. Proto znalecká odměna zahrnuje kromě vlastní odměny také veškeré režijní náklady i odpisy dlouhodobého majetku. Nárok na poskytnutí zálohy na znaleckou odměnu není.

Náklady na vypracování znaleckého posudku (kromě hotových výdajů), které přesahují inkasovanou znaleckou odměnu, jdou na úkor hlavní činnosti těchto osob veřejného práva, která je financována ze státního rozpočtu.

Znalecký ústav má podle § 15a odst. 2 vyhlášky k provedení zákona o znalcích a tlumočnících nárok na zvýšení sazby odměny podle § 16 až o 50 %.

K datu 21.07.2015 bylo celkem 185 znaleckých ústavů – osob veřejného práva.

Znalecké ústavy, které jsou osobami soukromého práva

Zákonná úprava je stejná, avšak u těchto znaleckých ústavů nedochází ke skrytému financování ze státního rozpočtu. Ztrátovost musí tyto znalecké ústavy pokrýt ze svých zdrojů.

K datu 21.07.2015 bylo celkem 131 znaleckých ústavů – osob soukromého práva.

Znalci, kteří vykonávají znaleckou činnost jako zaměstnanci

Toto je jediná skupina znalců, která by mohla i při vyhláškových sazbách docilovat, byť malého, ale přece jen zisku (za předpokladu, že znalecké posudky zpracovává v pracovní době a využívá prostředků organizace).

Podle § 14 zákona o znalcích a tlumočnících, je-li toho k podání posudku třeba, je znalec oprávněn používat přístrojů, jiných zařízení a materiálů organizace, u níž pracuje; ve výjimečných případech, jestliže to je k podání posudku nezbytné, je povinna též jiná organizace, která má potřebné přístroje, zařízení a materiály, umožnit znalci na jeho žádost jejich použití (tuto povinnost nemá organizace, jejíž zařízení plní zvláštní úkoly ve veřejném zájmu).

Organizace má vůči znalci nárok na náhradu nákladů, které jí použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly.

Podle stále aktuálního znění prováděcí vyhlášky k zákonu o znalcích a tlumočnících, nemá-li organizace, u níž znalec je v pracovním poměru, přístroje, jiná zařízení a materiály, jichž je nezbytně třeba k provedení znaleckého úkonu, je povinna vydat o tom znalci potvrzení, na jehož podkladě požádá znalec jinou organizaci o potřebnou pomoc v rozsahu stanoveném zákonem.

Jestliže by organizace odepřela umožnit znalci použití příslušných prostředků, může znalec požádat předsedu krajského soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán, o pomoc. Předseda krajského soudu projedná věc přímo s touto organizací. Jestliže by se touto cestou nedosáhlo nápravy, obrátí se předseda krajského soudu o pomoc na orgán nadřízený organizaci a v případě potřeby projedná ministerstvo spravedlnosti rozpor s příslušným ústředním orgánem.

Znalec má nárok na poskytnutí zálohy na náhradu nákladů organizaci, které jí vznikly použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů.

Náklady, které znalec uhradil organizaci za použití jejich prostředků, uplatní v rámci nákladů, které vznikly podáním posudku. Znalecká odměna je pak jen jeho odměnou, která nezahrnuje režijní náklady a ani odpisy dlouhodobého majetku. Současně však znalec nemá nárok na zvýšení hodinové sazby odměny až o 50 %, jako to mají znalecké ústavy.

Znalci, kteří vykonávají znaleckou činnost jako osoby samostatně výdělečně činné

Obdobně jako u znaleckých ústavů, znalec jako osoba samostatně výdělečně činná nemůže sama sobě fakturovat náhradu nákladů, které jí použitím vlastních přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly v souvislosti se zpracováním znaleckého posudku. Veškeré tyto náklady a režijní náklady jsou tak součástí znalecké odměny. Nárok na poskytnutí zálohy na znaleckou odměnu není.

Znalec nemá nárok na zvýšení hodinové sazby odměny až o 50 %, jako to mají znalecké ústavy.

Ztrátu, která znalci vzniká v souvislosti se zpracováním znaleckých posudků za vyhláškové sazby, musí znalec pokrýt ze svých zdrojů.

Tato skupina znalců má podmínky pro svou práci nejhorší:

- v porovnání se znaleckými ústavami nemá možnost zvýšit svou hodinovou sazbu odměny až o 50 %
- v porovnání se státními znaleckými ústavami nemá možnost sanovat svou ztrátu ze státního rozpočtu
- v porovnání se znalci, kteří vykonávají svou činnost jako zaměstnanci, nemá nárok na poskytnutí zálohy na režijní náklady a odpisy, a tyto náklady nemůže účtovat zvlášť, neboť jsou součástí její znalecké odměny.

Tento stav zcela jednoznačně dokládá stálou platnost preambule vyhlášky č. 193/1959 Ú.I., k provedení zákona o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků, a to trvající úsilí o vymýcení soukromopodnikatelských způsobů při provádění znalecké činnosti.